

Folkhälsomyndigheten

Maternell vaccination mot kikhosta

– sammanfattning av litteraturgranskning

Det finns inga påvisade allvarliga biverkningar för mamma eller spädbarn vid så kallad maternell vaccination mot kikhosta. Om Sverige får en ökning av kikhosta hos spädbarn finns stöd för maternell vaccination som en effektiv och säker kontrollåtgärd under pågående utbrott.

Antikroppar som transporteras från modern till fostret via moderkakan (maternella antikroppar) utgör en viktig del av skyddet mot kikhosta för det nyfödda barnet. Barnet skyddas mot allvarlig kikhosta om modern har höga nivåer av antikroppar, vilket kan uppnås via vaccination under graviditeten (maternell vaccination).

Många länder har under de senaste åren sett en generell ökning av kikhosta, och av allvarlig sjukdom och död orsakad av kikhosta bland spädbarn. För att minska sjukdomsburden hos spädbarn har rekommendationer om maternell vaccination mot kikhosta införts i flera länder (Australien, Israel, USA, Nya Zeeland, Danmark, Belgien, Schweiz, Storbritannien, Tjeckien, Irland, Italien, Portugal, Nederländerna och Spanien).

Olika förebyggande strategier för att minska kikhosta bland spädbarn i Sverige utvärderades i en [systematisk litteraturöversikt](#) 2015. I utvärderingen som baserades på litteratur publicerad från 1970 till mars 2015, framkom att evidens för maternell vaccination mot kikhosta var begränsad avseende säkerhet och effektivitet.

Folkhälsomyndigheten har utfört en kompletterande litteraturgranskning, med artiklar publicerade efter februari 2015 till och med december 2018, med syfte att revidera kunskapsläget om maternell vaccination mot kikhosta.

De huvudsakliga resultaten av litteraturgranskningen är följande:

- Maternell vaccination mot kikhosta ger god skyddseffekt mot allvarlig sjukdom och död orsakad av kikhosta hos de yngsta spädbarnen (Vaccineffektivitet (VE) = 90–93 %).
- Tillgänglig evidens talar för att vaccination under graviditetsveckor 27–32 ger bättre skydd jämfört med vaccination under senare del av graviditeten.
- Säkerhetsdata och studier av vaccination under graviditet för mor och spädbarn finns tillgängliga från flera länder. Det har inte framkommit några påvisade allvarliga biverkningar eller andra medicinska problem kopplade till maternell vaccination mot kikhosta. Säkerhetsdata efter maternell vaccination har studerats på barn upp till 6 års ålder.
- Maternell vaccination ger en måttlig så kallad blunting-effekt på barnets immunsvaret mot vaccinationer som ges inom barnvaccinationsprogrammet efter födseln. Blunting-effekt är ett generellt immunologiskt fenomen och betyder att barn som föds med höga nivåer av antikroppar mot ett smittämne inte bildar lika höga nivåer av antikroppar vid senare vaccination mot samma smittämne, jämfört med barn som vid födseln har låga nivåer av antikroppar. I länder med maternell vaccination mot kikhosta har man inte kunnat påvisa oönskade effekter av blunting-effekten efter maternell vaccination, varken på individ- eller populationsnivå, med uppföljningstid upp till 6 års ålder.

De senaste fyra åren har antalet fall av kikhosta i Sverige bland spädbarn minskat. Därmed avvaktar Folkhälsomyndigheten beslut om nationell rekommendation för vaccination mot kikhosta av gravida.

I jämförelse med länder som genomfört maternell vaccination mot kikhosta har Sverige relativt låg incidens kikhosta hos spädbarn och god kontroll av vaccinationsprogrammet. Många länder har dock upplevt en plötslig och oväntad ökning av kikhosta hos spädbarn. Om en liknande situation skulle inträffa i Sverige finns det nu ytterligare stöd för användningen av maternell vaccination under pågående utbrott som en effektiv och säker kontrollåtgärd.

Tills vidare kvarstår [rekommendationen från 2016](#) som rekommenderar att:

- Erbjud vaccination i tid. Den första dosen kikhostevaccin erbjuds vid 3 månaders ålder, men får ges redan från och med 2,5 månaders ålder.
- Diagnostisera och behandla kikhosta tidigt hos spädbarn, även i förbyggande syfte.
- Uppmärksamma att kikhosta förekommer och kan orsaka allvarlig sjukdom hos spädbarn.

Om vaccination mot kikhosta efterfrågas av enskild gravid kvinna, finns idag stöd för att förskriva vaccination under graviditet, enligt produktresumén för kombinationsvaccin innehållande kikhostekomponenter indicerat för boostervaccination ([fass.se](#)).